

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ КОНЦЕПТИ «БАГАТСТВО-БІДНІСТЬ» У СЛОВ'ЯНСЬКІЙ ПАРЕМІОЛОГІЇ

Ірина ПАТЕН,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовної та міжкультурної комунікації Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Україна, Дрогобич) irynapaten@i.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8706-6149>

Research ID N-6942-2018 <http://www.researcherid.com/rid/N-6942-2018>

Статтю подано до редакції / The article is submitted to the editorial board:
06.08.2018

Статтю опубліковано / The article is published 15.11.2018

Стаття присвячена зіставному аналізу концептів «багатство-бідність» у складі пареміологічних одиниць слов'янських мов (української, російської та польської); досліджено термін «концепт», який є одним із базових складників будь-якої культури і стрижневим терміном понятійного апарату культурологічної лінгвістики; з'ясовано, що концепти «багатство-бідність» тісно пов'язані з наявністю/відсутністю грошей; зазначено, що той самий концепт може сприйматися позитивно в одній лінгвокультурі і негативно в іншій.

Ключові слова: концепт; концептосфера; лінгвокультурологія; бінарний концепт; паремія; багатство-бідність; гроші.

LINGOCULTURAL CONCEPTS «WEALTH-POVERTY» IN SLAVIC PAREMIOLOGY

Iryna PATEN,

Ph. D. in Philology, Senior Lecturer of Language and Intercultural Communication Department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (Ukraine, Drohobych) irynapaten@i.ua

The article investigates the comparative analysis of the concepts «wealth-pov-erty» in the Slavic languages' (Ukrainian, Russian and Polish) proverbs; it has been clarified that the concept is the modern term of many humanities: linguistics, literary studies, psychology, philosophy. Actually the concept is one of the basic components of any culture and the pivotal term of the conceptual apparatus of cultural linguistics.

In linguistics, we can outline several approaches to understanding the concept: logical, linguistic, linguocognitive, linguocultural. The author notes that the concept is the most important unit of linguistic and cultural modeling of the national mentality. It has been clarified that the modern linguistics studies the important philosophical units in interaction with their oppositional categories, therefore, linguists use the term «binary concept», which consists of lexem-antonyms: life-death, good-evil, wealth-poverty.

The author's aim is to carry out a comparative analysis of the linguistic and cultural concepts «wealth-poverty» in Slavic phraseology and to consider the way of their implementation precisely at the paremiologic level of the Ukrainian, Russian and Polish languages. Paramiology is an important component of the conceptual sphere, and most clearly reflects the peculiarity of the people's life, its culture, traditions and mentality, and therefore the object of research in linguoculture is not accidental, because these special verbal signs are endowed with «cultural memory». It has been clarified that the concept of «wealth-poverty» is closely linked to the presence / absence of money; it has been established that the same concept is differently perceived in different linguistic cultures/ Slavs usually condemn wealth, for them it (wealth) is not an indicator of success, so most paremias have a negative connotation. Rich people are often depicted shameless and dishonest towards the poor. Slavic culture is permeated with the pathos of spirituality, therefore the material wealth and spiritual wealth are clearly distinguished. Russian culture emphasizes the «value of poverty» and considers poverty with humor. In general, the assessment of the poor, represented in the analyzed linguistic units, varies from the positive in the collective consciousness of the Eastern Slavs. The article more clearly outlined the place of the linguistic and cultural concepts «wealth-poverty» in Slavic paremiology and indicates the deep rooting of them in the ethno-culture of the Ukrainian, Russian and Polish peoples.

The prospects of our research lie in the comparative study of the Slavic and Germanic phrases on the notion of wealth-poverty, in order to provide a comprehensive representation of the Slavs and Germans about these concepts

Keywords: concept; linguistic culture; binary concept; paremia; phraseology; wealth-poverty; money.

Постановка проблеми. На межі XX – XXI століть формується міждисциплінарна галузь лінгвістичного знання – лінгвокультурологія, у руслі якої мова досліджується як феномен культури, її умова та продукт, а також аналізується взаємодія мови і культури за рахунок виокремлення систем, що втілюють і представляють культурні цінності. Мову вже не вивчають як ідеальну мовну систему, яка існує автономно, а розглядають як найважливіший засіб дослідження пізнавальних і мисленнєвих механізмів людської свідомості, акумуляції та передачі соціокультурних знань. Методологічною основою лінгвокультурології є те, що культура і мова – це форми свідомості, які відображають світогляд людини [14, 224].

Основу категоріального апарату лінгвокультурології складають поняття мовної особистості і концепту, гносеологічні становлення яких ще не закінчено.

Аналіз досліджень. Питання концептуальної структури та теорії концептів належить зарубіжним вченим М. Барсалоу, Р. Джекендоффу, М. Бірвішу. Опису архетипних властивостей дослідження концептів присвячені праці К. Юнга, Є. Мелетинського, О. Фрейденберга. У вітчизняному мовознавстві концепт досліджували: Н. Арутюнова, А. Вежицька, Л. Дмитренко, С. Жаботинська, В. Жайворонок, В. Карасик, О. Кубрякова, Л. Лисиченко, Д. Лихачов, М. Полюжин, Є. Рахіліна, О. Селіванова, Ю. Степанов, В. Телія, М. Толстой В. Топоров, Р. Фрумкіна та інші.

Концепти неодноразово ставали предметом дослідження в етнографічному та культурологічному аспектах. На матеріалі української мови досліджували концепти: *воля* (В. Кононенко, Т. Космеда), *Бог* (П. Мацьків, Т. Вільчинська), *Україна* (Т. Космеда), *жінка* (Т. Сукаленко) *чоловік (мужчина)* (Л. Ставицька), *зрада, вірність, родинність* (В. Кононенко), *правда, неправда* (М. Мамич), *дім* (Н. Воронін, Ю. Степанов, Д. Зеленін), *щедрість і скупість* (Г. Яроцька); В. Маслова, С. Воркачов аналізують емоційні концепти *щастя* у концептосфері російської лінгвокультури; концепт *дім* у польській мові досліджували Ю. Лебеденко, Я. Василенко та ін.

Не менш цікавими і глибокими є дослідження, присвячені вербалізації певної концептосфери, виконані на матеріалі кількох мов. Так, М. Зеленцова досліджувала концепт *гроші* в українській, російській та англійській мовах; концепти *душа* та *серце* в українській, російській, англійській і китайській мовах вивчала І. Голубовська; концепти *щедрість* і *скупість* в англійській, німецькій, українській та російській мовах – О. Петров; концепти *дім* і *родина* в російській, англійській і французькій мовах – Т. Сорока; концепти *багатство, бідність, гроші* студіювали в компаративному аспекті на матеріалі англійської та слов'янських мовних картин світу О. Булигіна, О. Голубева, І. Майоренко, Т. Пимонова, І. Чернишенко.

Мета статті – провести зіставний аналіз лінгвокультурологічних концептів «багатство-бідність» у слов'янській фразеології та розглянути спосіб їх реалізації саме на пареміологічному рівні української, російської та польської мов.

Виклад основного матеріалу. Людський розум завжди спрямований на осмислення й усвідомлення основних понять універсуму і буття, а відтак витлумачення поняття «концепт» залишається актуальним для низки сучасних наук [1, 27].

Концепти стали об'єктом осмислення не тільки мовознавців, але й філософів, психологів, культурологів. За визначенням О. Кубрякової, він є «парасольковим»: покриває предметні галузі декількох наукових напрямів, які займаються проблемами мислення і пізнання, збереження і опрацювання інформації [7, 58].

Сьогодні концепт є невід'ємною частиною лінгвістичної науки. Концепт вимальовує специфічну мовну картину світу, що є вербалізованою інтерпретацією довкілля певним етносом на основі загальнолюдського та специфічно-національного досвіду.

Уперше проблема концептів постала у суперечці реалістів та номіналістів, де розуміння концепту було спробою поєднати ідеальне та матеріальне. Якщо номіналісти вважали концепти просто іменами, які створює розум у процесі пізнання довкілля, то реалісти зауважували, що загальні поняття реально існують і передують виникненню конкретних речей. А це призводить до того, що концепт розуміють як форму пізнання реальності, певного ментального утворення, що має змістову функцію [13, 277].

Поступово термін «концепт» виходить за межі логіко-філософської царини і, як зазначає Р. Фрумкіна, початок використання терміну «концепт» пов'язаний з розширенням предметної області лінгвістики та її взаємодії з філософією та психологією, у результаті чого відбулася «зміна ціннісних орієнтацій: від трактування змісту як абстрактної сутності, формальне представлення якої абстраговане і від автора висловлювання і від його адресату до вивчення концепту як ментальної сутності» [15, 30]. Концепти не просто універсалії, що позначають загальні характеристики предметів, це компоненти свідомості й людських знань про світ.

Незважаючи на кількілітню традицію дослідження концепту, цей термін і досі не має чіткого визначення. Його вживають у вузькому (В. Червоний) і широкому (В. Карасик, Ю. Степанов) розумінні. Проте беззаперечною залишається думка про те, що концепт належить до свідомості й включає чуттєво-вольові та образно-емпіричні характеристики. Концептами можна мислити, їх можна пережити.

У сучасному мовознавстві сформувалася низка підходів до розуміння концепту: логічний (Н. Арутюнова): концепти аналізують логічними методами поза прямою залежністю від їхньої мовної форми; лінгвістичний (С. Аскольдов, Д. Лихачов, В. Колесов). Представники цього напрямку розуміють концепт як увесь потенціал значення слова разом з його конотативним елементом; лінгвокогнітивний (Н. Болдирєв, І. Голубовська, В. Жайворонок, Е. Кубрякова, О. Селіванова, І. Стернин), де концепт тлумачать як явище ментального характеру; лінгвокультурологічний (А. Вежбицька, С. Воркачов, В. Карасик, З. Коцюба, О. Левченко, К. Мі-

зін, Ю. Степанов та ін.): концепт – головний осередок культури в ментальному світі; базова одиниця культури, її концентрат. Лінгвокультурологічний підхід спирається на ідею кумулятивної функції мови, завдяки якій у ньому відображається, зберігається і передається досвід народу, його світобачення і світовідчуття. Концепти виникають у свідомості людини на основі значень слів, до чого додається особистий і культурно-історичний досвід народу, і що багатший цей досвід, то ширші межі концепту, то ширші можливості для виникнення емоційної аури слова, у якій знаходять відображення всі сторони концепту [8, 144].

Зважаючи на різноманітність тлумачень концепту, В. Карасик та Г. Слишкін чітко виокремлюють параметри відношень концепту до мови, культури і свідомості мовця; свідомість – місце перебування концепту; концепт – ментальна проекція елементів культури; мова й мовлення – сфери, у яких опредметнюється концепт [4, 76].

Оскільки сучасна лінгвістика вивчає важливі світоглядні одиниці у взаємодії з їхніми опозиційними категоріями, мовознавці використовують термін «*бінарний концепт*», який складається з лексем-антонімів: *життя-смерть, скупість-щедрість, добро-зло, багатство-бідність*. Бінарні концепти нерозривно пов'язані між собою, існування одного компонента неможливе без наявності іншого, їхні концептосфери тісно пов'язані між собою. Немоżliве існування «смерті» без «життя», «скупості» без «щедрості», «багатства» без «бідності», до того ж бінарні концепти мають протилежну когніцію щодо один одного.

Отож лінгвокультурологічні концепти «*багатство-бідність*» розглядаємо як бінарні, оскільки вони розбудовуються на опозиційних категоріях, утворюють бінарну опозицію, що репрезентована як на рівні мови, так і на рівні свідомості. Підґрунтям цьому слугує те, що онтологічною властивістю концептів є їхня здатність до утворення дихотомічних пар, яка детермінована найдавнішою ознакою мислення людини – дуалізмом, що, у свою чергу, зумовлює впорядковане розташування ментальних одиниць у концептосфері соціуму за принципами опозиційності та бінарності. Під бінарною опозицією розуміємо такі об'єднання концептів, які побудовані на антонімічності найбільш загального та окремих змістових ознак і засобів їхнього вираження (при обов'язковій наявності спільного семантичного компонента) [11, 35].

Поняття «*багатство-бідність*» тісно пов'язане з наявністю / відсутністю грошей. Гроші є невід'ємною частиною життя, його важливим складником, вони займають одну із основних позицій у системі національних цінностей і стали потужним джерелом формування повсякденної свідомості та відповідної соціальної поведінки.

Слово «багатство» структурно відповідає латинському слову «*fortunitus*» і трактується як «щастя, доля», тому багатство асоціюється з розкішним зовнішнім виглядом успішної людини (як нова копійка), із задоволеннями, прикметами красивого життя і ледарством, а бідність – це банкрутство, злидні, нестатки, приниження, сльози, хвороба (бідному всюди біда // на убогого всюду каплет). Багатих людей сприймають як здорових, щасливих і добре пристосованих (хто має гроші, то всюди хороши; щасливий, кого гроші люблять // przy tym szczęście, przy kym pieniądze), бідних – як непристосованих і нещасних (хто бідний, той нікому непотрібний; бідному Савці нема долі ні на печі, ні на лавці // на бедного Макара все шишки летят).

Через неоднозначне ставлення слов'ян до концепту «бідність», поки що немає єдиного визначення цього поняття, немає критеріїв вимірювання бідності (не той убогий, що мало має, а той, що багачко жадає; не той бідний, хто хліба не має, а той, хто души; то чорт бідний – що души нема; найбідніший той, хто всьо хоче, а нічого нема // chím więcej ma, tym więcej chce).

Ставлення до багатства і багатих людей є неоднаковим у різних лінгвокультурах. А. Приходько стверджує, що той самий концепт може нести позитивний заряд в одній лінгвокультурі й негативний в іншій, або бути концептно незначущим у третій [12, 101]. Якщо американці культивують матеріальні цінності, гроші для них – вигідний партнер, нагорода, а бідність зображується як велике нещастя та горе, то для слов'ян – багатство не є показником успіху: чорт багато грошей має, а в болоті сидить; мужик багатий, як чорт рогатий; набрався чорт багатих, то убогих кидает; багатому й чорт діти колише // bogatому деньги черти куют // bogatemu czart pieniądze przynosi; bogatemu diabel dzieci kofysze. Образ чорта як надприродної сили зла, є одним із найрозповсюдженіших негативних персонажів стародавньої міфології та демонології християнської доби і у слов'янській міфології пов'язувався зі злим духом. Цей образ у слов'янських мовах – це так званий універсальний експресив з негативною конотацією, незалежно від того, в якому контексті він уживається [2, 51]. Асоціативний зв'язок «багатий – чорт», актуалізований у пареміях слов'янських мов, має найбагатшу кількісну та якісну (передусім структурна та образна варіативність) репрезентацію в українському паремійному корпусі [5, 19]. Багаті люди часто вважалися безсоромними та нечесними по відношенню до бідних: багач не відає, що бідний обідає; багачеві прибилъ, а бідному загибель; від багача не жди калача // для просьбы бедного у богатого уши глухи; богатый и в будни пирует, а бедный и в праздник горюет // bogaty się dziwi, czemu się biedak żywi; nie po wszystko na rynek z groszem.

Багатство високо цінується у суспільстві і у свідомості сучасної людини пов'язане з концептом «щастя»: *при деньгах Панфил всем людям мил; дай грош – будешь везде хорош*, проте в порівнянні з істинними духовними цінностями воно (багатство) інколи втрачає значення. Слов'янська культура пронизана пафосом духовності, де чітко розрізняються поняття багатства матеріального і багатства духовного. При цьому останнє, як зазначає Г. Малиновська [9, 80], є більш значущим для української ментальності: *за гроші честі не купиш; не май сто кін, а май сто друзів; за гроші не купиш ні батька, ні неньки; краще бути розумним, ніж багатим; яка користь од багатства, коли нема щастя // не имей сто рублей, а имей сто друзей; счастье дороже богатства // honor droższy nad / niż pieniądze; lepsze szczęście niż pieniądze*.

Для поляків багатство не може бути запорукою щастя: *szczęście nie zasadza się na bogactwie; lepsze szczęście niż pieniądze (góra złota); pieniądze szczęścia nie dają, ale żyć pomagają*. Навіть мрія про нього є ознакою глупоти: *głupi marzy o bogactwie, a mądry o szczesciu*.

Окремі пареміологічні одиниці засвідчують, що росіяни морально і психологічно відчужуються від праці, а роботу розглядають як повинність: *с топора не богатеют, а горбатеют; от трудов своих сыт будешь, а богат не будешь; от трудов праведных не наживешь палат каменных*, тому й вважають, що бажання збагатити вимагає від людини не лише кмітливості, а й шахрайства і ставляться до цього позитивно: *не обманешь – не проживешь; денежки, что голуби – где обжигутся, там и ведутся*, а українці засуджують нечесно зароблені гроші: *зароблена копійка краще краденого карбованця*.

Однак матеріальні цінності суттєво змінилися у ХХ столітті і в сучасному українському суспільстві спостерігаємо позитивне ставлення до податкових та інших фінансових махінацій, до хабарництва; українці частіше переконуються, що отримати велику кількість грошей неможливо чесним шляхом: *давати на лапу; гребти під себе; давати хабаря*. Схожі одиниці знаходимо і в польській культурі: *gdy są pieniądze, wszystko łatwo idzie*.

Низка польських паремій має прозоре моралізаторське спрямування і підкреслює існування соціальної ієрархії в суспільстві: *kto (pieniądze) ma, ten liczy, a kto nie ma, ten milczy; głowa na karku, pieniądze w kieszeni, a świat otworem stoi; z pieniędzmi to każdy mądry; kto ma pieniądze w kieszeni, piechotą nie chodzi; kto pieniądze ma, jeździ karetami, a kto ich nie ma, zbija bruk piętami; mało pieniędzy, mało muzyki; kto płaci, temu grają; kto pieniądze ma, ten jeździ do Wieliczki, a kto pieniędzy nie ma, palcem do solniczki (Wieliczka – головна копальня солі в Польщі)*.

Народні вислови на тему бідності в українській колективній свідомості побудовані на основі стилістичної фігури антифразиса: *багато я маю – аж три клуні хліба: в одній вітер, в другій мак, а третя стоїть так; в коморі пусто, в stodолі порожньо, а в хаті лиш одна верета; в мене дві повні комори: в одній злидні, в другій горе і відображають життєву мудрість поколінь щодо багатства: сіль для їди, а гроші для біди; не стільки їди, скільки біди.*

Російська культура наголошує на «цінності бідності»: *бедность святое дело; что не беднеют, то мудреют; что мне золото, светило бы солнышко; через золото слёзы льются; бедность не порок.*

Знаходимо чимало прикладів у російській пареміології, де *бідність* розглядається з відтінком гумору. При цьому росіяни вважають, що винахідливість та кмітливість допоможуть у будь-якій ситуації: *хоть есть нечего, зато жить весело; бедному собраться, только подпоясаться; голь хитра, голь мудрена, голь на выдумки горазда.*

Позитивна оцінка злидарів вербалізується через тривкий для української, спорадичний для російської і польської асоціативний зв'язок «убогість – доброта (правдивість)». Загалом оцінка бідних, представлена в аналізованих пареміях, варіює від позитивної до негативної в колективній свідомості східних слов'ян: *на бідних світ тримається; бідний до всіх рідний, а багатий нікому не радий; до вбогого йди сорочки позичати, а до багатого ніколи не йди; у нас сьогодні Луки, ані хліба, ні муки; не все те гідне, що бідне.*

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Лінгвокультурний концепт є багатовимірним ментальним утворенням, що зберігається у свідомості мовної особистості і матеріалізується у мовленні, відображає яскраво виражені культурні цінності певного етносу – духовну та матеріальну складові культури.

Проведене дослідження чіткіше окреслило місце лінгвокультурологічних концептів «багатство-бідність» у слов'янській пареміології і свідчить про глибоке вкорінення їх в етнокультуру українського, російського та польського народів. Зауважимо, що більшість паремій на позначення багатства мають яскраво виражену негативну конотацію, що є цілком закономірним, адже багатство у слов'янській колективній свідомості зазвичай сприймається негативно. Для поляків багатство є ознакою глупоти, а українці більше поцінують багатство духовне, ніж багатство матеріальне, росіяни ж наголошують на цінності бідності.

Перспективними у цьому напрямку вбачаємо компаративні дослідження слов'янських та германських фразем на позначення *багатство-бідність* з метою представлення комплексного уявлення слов'ян та германців про ці концепти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вільчинська Т. (2008). *Концептуалізація сакрального в українській поетичній мові XVII – XVIII ст.* Тернопіль: Джура.
2. Головащенко С. (1999). *Історія християнства*. Київ: Либідь.
3. Даль В. (1984). *Пословицы русского народа*. Москва: Художественная литература.
4. Карасик В. (2001). *Лингвокультурный концепт как единица исследования*. Методологические проблемы когнитивной лингвистики. Сборник научных трудов. Воронеж: ВГУ. 75 – 80.
5. Коцюба З. (2010). *Універсальне і національне в паремійних фондах мов європейського ареалу (лінгвокультурологічний аспект)* (Автореферат дис. докт. філол. наук / Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Інститут філології, Київ).
6. Krzyżanowska J. (Red) (1969 – 1972). *Nowa księga przysłów i wyrażeń przysłowiowych polskich*: w IV t. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, T. I – III.
7. Кубрякова Е. (Ред.). (1996). *Краткий словарь когнитивных терминов*. Москва: Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова.
8. Лихачев Д. (1997). *Концептофера русского языка. Русская словесность: От теории словесности к структуре текста*. Москва: Academia, 280–287.
9. Малиновська Г. (2010). Концепт «гроші» в українській мовній картині світу. *Українська мова*, 4, 75–84.
10. Номис М. (1993). *Українські приказки, прислів'я і таке інше*. Торонто – Київ: Бескид, 226.
11. Петров О. (2017). *Об'єктивація лінгвокультурних концептів щедрості – скупості у германських і слов'янських мовах: зіставний аспект* (Дис. канд. філол. наук). Вінниця.
12. Приходько А. (2008). *Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики*. Запоріжжя: Прем'єр.
13. Реферовская Е. (1985). *«Спор» реалистов и номиналистов*. Ленинград: Издательство «Наука» Ленинградское отделение.
14. Телия В. (1996). *Русская фразеология: семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты*. Москва: Школа «Языки русской культуры».
15. Фрумкина Р. (1992). *Концепт, категория, прототип*. Лингвистическая и экстралингвистическая семантика. Москва: Наука.

REFERENCES

1. Vilchynska, T. (2008). *Kontseptualizatsiia sakralnogo v ukrainskii poetychnii movi XVII – XVIII st. [Conceptualization of the sacred in the Ukrainian poetic language of the XVII – XVIII]: Ternopil: Dzhura. [in Ukrainian]*
2. Holovashchenko, S. (1999). *Istoriia khrystianstva [History of Christianity]*. Kyiv: Lybid. [in Ukrainian]

3. Dal, V. (1984). *Posloviitsyi russkogo naroda [Proverbs of the Russian people]*. Moscow: Khudozhestvennaia lyteratura [in Russian]
4. Karasik, V. (2001). Lingvokulturnyyi kontsept kak edynitsa issledovaniya [Linguistic-cultural concept as a unit of research]. *Metodologicheskie problemyi kognitivnoy lingvistiki. Sbornik nauchnykh trudov [Methodological problems of cognitive linguistics. Collection of scientific works]*, 75 – 80. [in Russian]
5. Kotsiuba, Z. (2010). *Universalne i natsionalne v paremiinykh fondakh mov yevropeiskoho arealu (linhvokulturolohichnyi aspekt) [Universal and national in European proverbial corpora (linguo-cultural aspect)]*. (Extended abstract of Doctor's thesis). [in Ukrainian]
6. Krzyżanowska, J. (Eds.). (1969 – 1972). *Nowa księga przysłów i wyrażeń przysłowiowych polskich [A new book of proverbs and proverbial Polish expressions]*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy. [in Polish]
7. Kubryakova, E. (Eds.). (1996). *Kratkiy slovar kognitivnykh terminov [Brief dictionary of cognitive terms]*. Moscow: Filol. f-t MGU im. M. V. Lomonosova. [in Russian]
8. Lihachev, D. (1997). *Kontseptofera russkogo yazyika [Conceptofera of the Russian language]. Russkaya slovesnost: Ot teorii slovesnosti k strukture teksta [Russian literature: From the theory of literature to the structure of the text]*, 280–287. [in Russian]
9. Malynovska, H. (2010). Kontsept «hroshi» v ukrainskii movnii kartyni svitu [Concept of «money» in the Ukrainian language of the world]. *Ukrainian language [Ukrainska mova]*, no. 4, 75–84. [in Ukrainian]
10. Nomys, M. (Eds.) (1993). *Ukrainski prykazky, pryslivia i take inshе [Ukrainian sayings, proverbs and so on]*. Toronto – Kyiv, : Beskyd. [in Ukrainian]
11. Petrov, O. (2017). *Obiektivatsiia linhvokulturnykh kontseptiv shchedrist – skupist u hermanskykh i slovianskykh movakh : zistavnyi aspekt [The objectivation of the linguistic-cultural concepts generosity – stinginess in the Germanic and Slavic languages: a comparative perspective]*. Extended abstract of Candidate's thesis. [in Ukrainian]
12. Prykhodko, A. (2008). *Kontsepty i kontseptosystemy v kohnityvno-dyskursyvni paradymy linhvistyky [Concepts and conceptual systems in the cognitive-discursive paradigm of linguistics]*. Zaporizhzhia: Premier. [in Ukrainian]
13. Referovskaia, E. (1985). «Spor» realystov y nominalystov [«Dispute» of realists and nominalists]. Lenynhrad: Yzdatelstvo «Nauka» Lenynhradskoe otdeleniye, 243 – 287. [in Russian]
14. Teliya, V. (1996). *Russkaya frazeologiya : semanticheskii, pragmaticheskii i lingvokulturologicheskii aspekty [Russian phraseology: semantic, pragmatic and linguistic-cultural aspects]*. Moscow: Shkola «Yazyiki russkoy kulturyi». [in Russian]
15. Frumkina, R. (1992). Kontsept, katehoriya, prototyp [Concept, category, prototype]. *Lingvisticheskaya i ekstralingvisticheskaya semantika [Linguistic and extra-linguistic semantics]*. Moscow: Nauka. [in Russian]